

Tineke Aarts

GEBOREN UIT EEN ROOS

Bonave Trilogie

© 2017 Tineke Aarts

Derde roman in de reeks Bonave-trilogie door uitgeverij Lemontree Books

Omslagontwerp: Thibaud Galvan

Foto's voorzijde omslag: Merlin Gritter en dorp door Thibaud Galvan

Foto achterzijde omslag: Jacobus

Redactie: Ingrid Meurs, Anneleen Siebelink

Publiciteit & verkoop: Lemontree Books, Yvonne van Egmond

Illustraties: Alice Freytet

Vormgeving binnenwerk: Haags Bureau

Drukwerk: Wilco

ISBN 978 90 825 1642 5

NUR 301

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van fotokopieën, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

www.bonavetrilogie.nl

www.facebook.com/BonaveTrilogie/

PROLOOG

Het was 18 augustus 1944, dag van de bevrijding. Het gerucht ging dat de Gestapo met zijn gevreesde troepen uit Cahors vertrokken was, na wilde feesten waarbij alles kort en klein was geslagen, de laatste flessen leeggedronken, de archieven verbrand. De ergste collaborateurs waren gevlucht met de colonne auto's en vrachtwagens die de stad verliet, nadat de telefoonlijnen waren doorgeknipt en telegraaflijnen onbruikbaar gemaakt. Op zorgvuldig verborgen radio's kregen de dorpelingen de bevestiging: de uittocht was begonnen. In Frankrijk liep het Duitse leger op zijn laatste benen, verklaarden de Amerikanen. Er volgde een korte onderbreking van de uitzending en plots riep een stem: *'Vive de Gaulle!'*

Het was voorbij.

Niet veel later huppelden kinderen met geïmproviseerde vlaggetjes door de straten. 'Vive de Gaulle!' schreeuwden ze en toen iedereen dat gehoord moest hebben, waaierden ze uit over de velden en bospaden, sloegen met deksels op alles wat lawaai

maakte om de bevolking die van elk contact met de wereld verstoken was, dat ongelofelijke nieuws te brengen. ‘Vive de Gaulle...’

Het was voorbij.

De mensen omhelsden elkaar, ze deelden uit wat ze nog in huis hadden aan snoepgoed. Een enkele voorbijkomende auto toeterde naar de kinderen die dansten en sprongen op hun zomerse sandalen, uit de ramen werd geroepen en gezwaaid.

Gaston kan naar huis komen als hij nog leeft... Het was de eerste gedachte van Fanny Bonave, toen zij door het openstaande raam het feestgewoel hoorde. Ze werkte in de dorpsherberg La Croix Blanche en dekte de tafels voor het dejeuner, hoewel er nauwelijks nog mensen kwamen: in juni was de chefkok doodgeschoten. Rodolphe Dupont, een begrip in de culinaire wereld en een charismatische persoonlijkheid die op handen gedragen werd. Het dorp was in rouw om zijn dood en verkeerde nog in een schoktoestand door de onverwachte omsingeling van de *bourg*, de soldaten die dorpingen uit hun huizen sleurden en de openlijke executie van Dupont en twee andere mannen op het plein waarbij velen als gijzelaars toe hadden moeten kijken.

Reizigers en mensen van buiten die Rodolphe Dupont slechts van naam kenden, kwamen nauwelijks nog naar de herberg en hoe moeilijk ook, toch ging het werk door, met de gasten, de Duitsers, het weinige personeel, de jonge weduwe Dupont, de kleine kern van helpers. Er was de organisatie van de bevoorrading, het koken, de distributie van het

voedsel over de hoeves in de omgeving waar onderduikers zaten. Nu was dat allemaal voorbij, dacht Fanny. De Duitsers die alle kamers op de eerste etage hadden afgehuurd, ongeacht of ze aanwezig waren of niet, het afluisteren, het lastige Duits – *‘Jawohl, Herr Jensen, Sicher, Herr Jensen’* –, de infiltranten, de voedselbonnen, de droppings. Voorgoed voorbij...

Gaan we weer terug naar het normale leven? Fanny grijnsde om de gedachte, vroeg zich af wat dat betekende. Ze was hier in de oorlog begonnen toen ze zeventien was.

Pascal Bilandave, de sommelier van het hotel, hoorde het feestgedruis ook. Hij kwam vanachter de bar naar haar toe gelopen en omhelsde zijn verloofde. Beiden voelden nog geen blijdschap, hooguit opluchting. Ze zwegen en bleven innig in elkaars armen hangen. Ineens overviel hen de uitputting van het werk onder onmogelijke omstandigheden. De druk, de angst, de spanning... Ze konden hun wonden likken, weer hoop koesteren en wachten op de vermisten die hopelijk vlug terugkeerden. Iedereen zei dat de oorlog in Duitsland ook niet lang meer zou duren.

Buiten toeterde een auto aan één stuk door. Fanny en Pascal glimlachten onwillekeurig om de uitzinnige blijdschap die er heerste en kusten elkaar opnieuw.

‘Voorbij,’ zei Fanny werktuiglijk, ‘die ellende is voorbij. Ik kan het gewoonweg niet geloven.’

De deurbel bij de receptie rinkelde. Daniel Lagarde kwam door de gang de eetzaal binnenlopen. Ook hij

was begin twintig, net als zijn vrienden Fanny en Pascal. Zijn pet hing achter op zijn hoofd door de haast waarmee hij van het veld naar La Croix Blanche was gehold. Pluizige graanaren plakten op zijn harige armen, het stofgruis bedekte zijn verheugde, verhitte gezicht. Hij bracht de zomerse geur van hooi mee, vermengd met de zurige geur van zweetdruppels onder zijn pet en witte hemd.

‘Hebben jullie het gehoord?’

Hij gaf Pascal twee zoenen en onmiddellijk zweefde Fanny door de lucht. Ze omhelsden elkaar uitbundig en eindelijk stroomden de tranen. Van blijdschap, van opluchting.

‘We zijn erdoorheen gekomen,’ riep ze ongelovig. ‘Ik durfde er niet meer op te hopen.’

‘Ja, er is een eind aan die gekte gekomen,’ bevestigde Daniel en hij hield haar lang vast.

‘Laten we dat vieren,’ riep Pascal, die zijn redenen had om een zucht van verlichting te slaken, want Fanny en Daniel waren in de problemen geraakt sinds een van de ergste collaborateurs uit de streek zijn intrek in de auberge genomen had. Deze Benoni hield Fanny constant in de gaten en chanteerde haar. Drie maanden geleden verdween hij – het werd te heet onder zijn voeten –, maar vorige week was hij ineens terug en beschuldigde haar van dubbelspel. Pascal was dodelijk bezorgd geweest, wist niet wat er zich had afgespeeld. Je vroeg nooit om bijzonderheden. Alles was strak georganiseerd, iedereen werkte op zijn eigen terrein en niemand wist meer dan strikt noodzakelijk was. Binnenkort zou hij de

finesses wel te horen krijgen, dacht hij opgelucht dat het gevaar nu geweken was.

Pascal schonk een aperitief in en zwijgend hieven de vrienden het glas.

Niet veel later gebeurde het... Vliegensvlug... Geen van drieën had voorzien dat tal van dorpelingen reeds met de 'hoe-verder-vraag' bezig was. Ze hadden er geen moment bij stilgestaan dat er gestraft moest worden en wel onmiddellijk.

Opnieuw rinkelde de deurbel bij de receptie. Een groep mannen kwam in opgewonden toestand het restaurant binnengestormd onder leiding van Jean Giraud, de garagehouder die ze alle drie goed kenden. Ze droegen de verzetsband om hun armen, ook Jeans jongere broertje Hugues, amper zestien, Georges de hoefsmid, bekend om zijn drankzucht en klauwen van handen, Francis, een boer uit een gehucht verderop en een paar onbekende mannen.

'Daar heb je ze,' riep de aanvoerder driftig. 'Het liefde van Benoni, zij heeft bloed aan haar handen.'

Jean greep haar vast en Fanny liet zich meevoeren. Angstig voor de drift en razernij die ze in hun stemmen hoorde. De schimpscheuten. 'Vuile hoer... Smerige verraadster!'

Woorden als projectielen. Ze deden meer pijn dan de hardhandige greep van Georges die haar van Jean overnam en meesleurde naar de deur. Hugues trok aan haar haren. Waar brachten ze haar heen? Waarom zo heftig? Fanny was te verbouwereerd om te snappen waar het over ging. Wat bezielde

Jean Giraud om zo binnen te vallen? Het liefje van Benoni? Waar had hij het over?

Fanny zag hoe Daniel protesteerde, hij werd met een vuistdag tegen de grond geslagen, uitgeschol- den, een rioolrat genoemd.

Pascal was te verbaasd om in te grijpen – het over- viel hem ook. Hij had geen flauw benul van wat er gebeurde toen Jean hem een klap in zijn gezicht gaf en spuwde.

‘Tuig!’ riep hij. ‘Wij zullen jullie leren, het is over en uit voor jullie...’

De jonge sommelier zocht steun tegen de bar. Hij had het kapotgestoten glas nog in zijn hand.

Daniel krabbelde moeizaam omhoog, zijn schou- der was uit de kom.

‘Zet dat neer... We gaan achter ze aan...’ bracht hij Pascal bij zinnen.

Mijn grootmoeder Fanny kreeg, zoals ik in archie- ven ontdekte, het lot van veel vrouwen: de symbo- lische straf voor de verloren eer van een natie die gefaald had. De bevolking voelde zich misleid door het regime van Vichy, was op het verkeerde been gezet: dat van de militie, mannen uit het volk die de Duitsers hielpen bij de uitvoering van hun terreur- regime. Haar rondgang op de schandkar; een oude trekbak die achter een tractor door de straten gere- den werd, het met houtskool getekende hakenkruis op haar voorhoofd, het afgeschoren haar... Dit alles was een uitlaatklep voor de frustratie en voorkwam dat de woede nog méér slachtoffers maakte. Fanny

diende als kop van Jut en werd diezelfde avond nog kaalgeschoren en gemarkeerd naar Château du Roy gebracht, de gemeentelijke gevangenis van Cahors.

Een kleine maand later werd ze verhoord als een van de eerste vrouwen door een haastig ingerichte oorlogsrechtbank: de *cour martiale*. Wanhopige interventies van Pascal en Daniel voorkwamen dat ze de doodstraf kreeg en stante pede na het vonnis geëxecuteerd werd, het lot van enkele vrouwen en mannen bij wie er niet méér bewijs geweest was dan bij haar. Er werd geen onderzoek gedaan, mensen als Rodolphe Dupont die konden getuigen over de vermeende collaboratie met Benoni, waren er niet meer of zaten nog in de concentratiekampen. Het vonnis dat Fanny veroordeelde tot levenslange onwaardigheid en de confiscatie van haar bezittingen krioelde van de fouten, bovendien stond haar naam verkeerd gespeld. Met een dubbele n in Bonave.

Na haar vrijlating verbrak Fanny haar verloving. Ze was gebroken. Die maand van opsluiting werd haar te veel, evenals de vernederingen tijdens het proces, de krantenartikelen waarin ze werd bespot – neergezet als het liefje van een van de ergste collaborateurs –, en waarin werd gesmeekt om een harde, symbolische straf omdat haar verdorven, hautaine gedrag het beeld van de Franse vrouw bezoedeld had. Hoe kon ze zich hierna nog in het dorp vertonen? Ze raakte in zichzelf gekeerd. De liefde van Pascal was niet tegen zo veel pijn en onrecht opgewassen – hij bracht haar geen geluk meer. Ander-

half jaar later ontmoette ze een Nederlandse wijnhandelaar, Pieter Velden. Ze trouwden en Fanny begon een nieuw leven, elders... Ver weg, in een ander land. Daar verwerkte ze haar trauma en leed ze niet langer onder de onwaardigheidverklaring van een land dat zelf niet waardig geweest was.

In het dorp bleef de schaamte over de onluisterende vertoning nog lang hangen. Over de zuivering kwam dezelfde blaam te hangen als over de oorlog. En daarmee dezelfde stiltes...

Niemand heeft het Juliette ooit durven vertellen.

DE BONAVE PASSION

Het was het jaar van de *millisème* 1992. Mijn moeder, Juliette Bonave, had aan het eind van de jaren zeventig haar intrek in de verlaten Mariahoeve genomen. Beetje bij beetje had ze de wijngaarden teruggebracht in hun oude, glorieuze staat en nu was het zover... Ze ging de bijzondere wijn maken die al jaren in haar hoofd aan het rijpen was. We hadden een schitterende zomer achter de rug en Juliette geloofde heilig dat deze wijn een doorbraak zou betekenen. Was het intuïtie? Had ze erover gedroomd? Juliette had soms onvermoede drijfveren die ze zelf ook maar half begreep en in de verste verte kon ze niet beseffen wat deze wijn ging bewerkstellingen; de invloed die hij op onze levens kreeg en zelfs daarbuiten, tot in de diepste gelederen van de bond van wijnboeren aan toe. Het werd een wijn die alles veranderde.

De *millisème* kreeg een ongewone uitwerking en iedereen vroeg zich af waar hij die aan ontleende. De een noemde het magie, de ander inbeelding, maar welk predicaat het ook kreeg; de zwarte wijn

werkte als een spiegel van zielenroerselen en liet niemand onbewogen.

De dorpeelingen hoefden de wijn niet te proeven om te weten waar zijn kracht vandaan kwam. Zij beschouwden hem als het zoveelste bewijs dat er in La Borie – voor hen heette dat ‘daarboven’ in de heuvels – nog altijd duistere invloeden heersten. Het leven had er steeds grotere offers gevraagd dan in het dal, en ook het verraad was er een slag dieper gegaan. Veel was nooit opgehelderd en dat kon maar beter zo blijven. Een wijn die herinneringen opriep... Daar zaten er in het dorp niet veel op te wachten.

Het was mijn laatste jaar op de lagere school. Ik wilde er graag vanaf en was met mijn slungelige benen uit de banken gegroeid. In dat ene jaar ervoer ik aan den lijve dat er in La Borie een onzichtbare lijn tussen de generaties moest lopen. De dorpeelingen hadden gelijk, het verleden kwam er nooit tot rust. Op cruciale momenten stak het ineens zijn kop op. Maar als je opgroeit op een plek waar zo’n bijzondere wijn wordt gemaakt, raak je ermee vertrouwd dat je niet alles kunt doorgronden. Ik raakte gefascineerd, maar begreep veel minder dan ik op die kinderlijke leeftijd dacht te begrijpen. Dat deed ik pas later, toen ik de documenten vond die de hiaten in de verhalen opvulden. Hoewel, begrijpen is een groot woord, dat doe je deze geschiedenis misschien nooit...

Het begon, zoals steeds in onze familie, met de oogst in oktober. Wij rekenden nooit in kalenderjaren, maar maten de tijd in wijnjaren af. Weldra werden de wijnranken op de stenige hellingen van La Borie weer met de hand geplukt. In de tijd van grote oogstturbines druiste dit al tegen de wetten van de rentabiliteit in, maar helemaal in ons gehucht waar madame Hache, onze buurvrouw, de leiding had over het sociale en culinaire gedeelte van het oogstfestijn. Deze oude dame hield overal eigen theorieën op na en die hadden altijd met geld, maar nooit met economie of efficiëntie te maken.

Juliette hield zich samen met Didier, onze wijngaardenier, bezig met wat zij het *échte* werk noemden: de *vinification*, het wijnmaken, en dat vond plaats in de *chai*. De taken waren duidelijk gescheiden, omdat Juliette en madame Hache elkaar snel in de haren vlogen. Overal leken er onzichtbare lijnen getrokken die de ander niet mocht overschrijden, want alleen als ze zich niet met elkaars zaken bemoeiden, ging het goed. Het was om die reden dat madame Hache de kosten van de oogst voor haar rekening nam; dan kon zij bepalen wie er kwam plukken en hoelang bijvoorbeeld de lunch mocht duren, hoewel ze altijd andere redenen opgaf en vertelde dat het haar manier was om haar dankbaarheid voor onze aanwezigheid in het gehucht te tonen: zonder ons was ze immers dood geweest. Deze dramatische uitspraak behoorde tot haar vaste repertoire en kan overdreven lijken, maar toch was ze nergens zo eerlijk in als wanneer ze zei dat

wij haar met het leven verzoenden.

Overigens kon madame Hache zowel de plukkers als de lunches goed betalen, want ze had een weduwe-uitkering, haar overleden echtgenoot had een levensverzekering afgesloten en ze erfde op haar oude dag allerlei familiebezit van beide kanten waardoor ze er warmpjes bijzat. Regelmatig vertelde onze buurvrouw hoeveel geld er maandelijks binnenkwam en die bedragen klonken duizelingwekkend in mijn oren. Maar wij waren geen echte familie, ze was niet verplicht ons te helpen en in een zwarte bui liet ze goed merken dat haar financiering van de oogst een vorm van liefdadigheid was. Mijn moeder accepteerde haar hulp, maar niet van harte want ik hoorde regelmatig de gekwelde uitroep dat je een gegeven paard niet in de bek mocht kijken.

Met mijn dromerige karakter vond ik het heerlijk als het gehucht tot leven kwam door handen die langs wijnranken gingen en de gedrongen auxerrois-trossen in hengselmanden lieten vallen – alsook door die befaamde plukkerslunches aan de lange tafel achter de Mariahoeve. Het waren copieuze maaltijden, een kerkelijke feestdag waardig, beslist te uitgebreid voor een eenvoudige werkonderbreking hoewel daar uiteraard niemand over klaagde.

Met haar zevenenzeventig jaar liep madame Hache op haar tanden om alles in goede banen te leiden, de troepen aansturend en commanderend vanachter hoge stoomketels op het zespitsfornuis onder de houten overkapping achter de Mariahoe-

ve. Gedurende de oogst droeg ze onverwoestbare jurkschorten van vlekafstotend nylon en had ze een centuur om haar middel waar een theedoek aan vastgeknoopt zat om haar handen te drogen en zweetdruppels van haar voorhoofd te wassen. Telkens verontschuldigde ze zich omstandig voor die schorten met bloemmotieven en legde ze uit dat ze haar goede jurken, mantels en schoenen niet in de buitenkeuken kon dragen. Meestal volgde in één adem door wat ze voor het nieuwste angoravest in haar garderobe had betaald, want iedereen moest weten dat ze haar hele leven krom gelegen had (en dus die nieuwe rijkdom verdiende) en nooit op kwaliteit bezuinigde. Noch in haar kasten, noch op tafel.

Ik hield innig van madame Hache, mijn oma Armantine, maar het duurde jaren voordat ik begreep waarom ze het noemen van haar uitgaven voor kleding en meubels zo belangrijk vond, terwijl het duidelijk ergernis en afgunst opwekte, en ze dit uiterlijke vertoon niet nodig had om haar overwicht te benadrukken. Onze buurvrouw heerste als een generaal over de plukkers; de meesten waren van haar generatie, hoewel wat jonger. De plukkers kenden haar charmante kant evengoed als haar onberekenbare trekken. Als een plukker op een warme oktobermiddag wegsloop voor een dutje in het hoge gras achter de boomgaard kon ze hem de huid volschelden, maar een andere keer lachte ze er hartelijk om en maakte grappen. Ze kon schaterlachen en al even uitbundig mopperen, was streng of mild

al naargelang haar stemming en haar meningen die per dag konden wisselen. Dan weer uitte oma Armantine zich onverdraagzaam jegens buitenlanders die hier de mooiste huizen kochten, de volgende dag opperde ze de meest vrijzinnige ideeën over abortus of het homohuwelijk, vond ze dat je met de tijd moest meegaan en veroordeelde ze de plukkersploeg om hun conservatieve gedachtegoed. Het maakte dat ze geliefd was, maar ook werd gehaat.

Ik hield als kind onvoorwaardelijk van haar en als ik eerlijk ben zelfs meer dan van mijn moeder omdat ze me overlaadde met knuffels en omhelzingen, en prachtige verhalen vertelde boordevol lacunes, verzinsels en onwaarheden. Het werd mijn levenswerk om die te ontrafelen.

Niet alleen in de velden, maar ook in de wijnschuur hing een zinderende spanning aan het begin van ons nieuwe jaar. Hier namen Juliette en Didier zelden een pauze, noch tijd voor een herstellende nachtrust en dat duurde tot een maand nadat de plukkers alweer vertrokken waren. De wijn die aan het fermenteren was, moest permanent worden bewaakt en omgestoken. Alsof het geringste moment van onoplettendheid een goede wijn in azijn kon doen veranderen. Ik beschouwde de chai in deze periode als een *no-go area* en drentelde rond madame Hache, want wat er in de wijnschuur ook misging – dit mocht niet door mijn toedoen zijn!

We hadden rustige jaren achter de rug, waarin er hooguit soms wat bouwstof opdwarrelde rond de wijnschuur; er was een flinke vleugel aangebouwd, en er waren verbouwingen geweest om sanitair, elektriciteit en de septische tank aan moderne eisen te laten voldoen. Verbouwen was de hobby van *ton-ton* Didier en het kostte allemaal niet veel, maar er kwam ook weinig binnen. In de loop van de jaren had Juliette alles wat ze bezat geïnvesteerd; niet alleen haar laatste geld, maar ook haar tijd, haar passie en haar volharding. Nu was de terugverdientijd aangebroken, meldde ze soms met een scheef lachje, maar alle inspanningen ten spijt – een goede wijn van een gerenommeerde terroir die zich kon meten met de beste huizen uit de streek – nog steeds stonden er vele dozen met voorraden hoog opgestapeld in de cave onder de Mariahoeve.

Juliette hield van de oogsttijd waarin ze haar vakmanschap kon tentoonstellen en dit jaar keek ze er meer dan ooit naar uit. De verwachtingen waren hooggespannen; deze millisème *moest* de omwenteling teweegbrengen. Ze rekende erop, anders werd het de laatste oogst, had ze ons laten weten. Juliette had overal kleine geldpotjes, maar nu waren de reserves uitgeput. Elke hulp die we kregen, was voor noodzakelijke uitgaven bestemd. Nooit was er geld voor een reis of een uitspatting en dat leidde tot het sociale isolement waarin we ons bevonden. Het jarenlange rekenen, bezuinigen en interen op het kleine kapitaaltje van een appartement in Den Haag dat Juliette ooit verkocht had, leek telkens klei-

ne beetjes van haar levenslust te hebben weggenomen en de laatste jaren begon dit zwaar te wegen als een morele tol die ze niet langer kreeg opgebracht.

Juliette wist dat ze met handen en voeten aan de Mariahoeve gebonden was. Al enige tijd dacht ze na over de vraag hoe ze haar leven meer lucht kon geven, maar de mogelijkheden daartoe waren beperkt; ze was een alleenstaande moeder en wilde mij niet in onbesuisde avonturen meesleuren, zoals eens dat opgeven van een huwelijk en een zeker bestaan in haar geboortestad Den Haag. Vorige zomer realiseerde ze zich ineens dat er een manier was om in dit gehucht te blijven en toch aan de alledaagsheid en de armoede te ontsnappen. Juliette zag plotseling in dat ze twaalf jaar aan een missie gewerkt had waarvan de opbrengst haar leek te ontglippen omdat ze het uiteindelijke doel niet zag, terwijl het voor de hand lag. Het was logisch... Een wijn moest ons uit de impasse halen... Geen gewone wijn natuurlijk, maar een bijzondere wijn die het verleden deed herleven en het heden kleur gaf... Een wijn die herinneringen opriep aan de glorie-tijd van het domein onder leiding van Gilbert Bonave. Juliette had er een naam voor bedacht: de Bonave Passion.

Op de vroege ochtend dat dit verhaal begint, was er nog niets te merken van de elementen die in stelling werden gebracht om de boel in ons gehucht op te schudden: in de keuken maakte Juliette het ontbijt klaar, elders stapten plukkers in hun auto's,

nam een vrouw in Parijs de trein en bestudeerden nazaten van de Arnaudats een landkaart om te zien waar La Borie lag – allen zouden elkaar binnen afzienbare tijd treffen, maar vooralsnog klonk er geen geluid op de hoogvlakte. De blauwe trosen van de auxerrois, een late druivensoort, hingen laag en verzadigd van suikers aan knoestige stammen. Het was windstil. Er klonk geen bladgeritsel, geen vliegtuig in de verte, geen rustgevend getingel van het windorgel onder het verandadak. De enige beweging kwam van de dauw die als een zware, loodgrijze koepel boven de wijngaarden hing, opgesloten tussen de hellingen in een heuvelkom. Een nevelachtige zon kwam erbovenuit en liet zijn gloed vallen op de nieuwe vleugel van de chai, verzezen op de plek van de oude wagenloods. Daarbinnen rook het nog naar de cement, verf en lijm waarmee goedkope, zeeblauwe tegels op de vloer waren geplakt. Ze waren een dag eerder gedweild en glansden in de ruimte die even leeg oogde als de feestzaal in het dorp. Alles stond in het oude gedeelte klaar voor de oogst: hengselmanden hoog opgestapeld in een hoek, ervoor de wijnpers, uitgerolde slangen en een inox cuve, ooit door Gaston gekocht. Alles was grondig ontsmet en met water doorgespoeld.

Elders in de streek was de oogst begonnen op de dag nadat de prefect had afgekondigd dat de druiven voldoende suikers hadden voor het benodigde alcoholpercentage van elf procent. De meeste druiven waren binnengehaald, maar bij ons werd nog steeds gewacht op het sein van Juliette die met

veertien procent voor het uiterste ging. Want, zo beweerde ze, hoe meer alcohol, hoe krachtiger de wijn. En hoe krachtiger de wijn, hoe zachter de afdrank van de Bonave Passion zou zijn!

Didier begreep woordeloos wat Juliette met de Bonave Passion voor ogen had. Hij steunde haar onvoorwaardelijk op zijn aloude, onnadrukkelijke manier. Als Juliette in de put zat, beurde Didier haar op met geruststellende bezweringsen dat alles vanzelf op zijn pootjes terecht kwam. Dit kalmeerde haar, maar ze schoot er weinig mee op en op zo'n moment bedacht ze dat het wellicht haar bestemming was om op Didiers ongecompliceerde manier te leren leven. Het lag niet in haar aard – Juliette werd door ambities geplaagd en liever speelde ze met de Bonave Passion haar laatste troefkaart uit om het voortbestaan van het domein te waarborgen.

Ook ik voelde aan dat er iets bijzonders te gebeuren stond. Voor mij was de naam van de nieuwe wijn omgeven met magie, maar uit sprookjes wist ik dat hieraan een prijskaartje hing terwijl wij zelfs geen geld hadden om de elektriciteitsmaatschappij op tijd te betalen. Ik zag *mamans* zorgrimpels als ze in de alkoof over stapels facturen gebogen zat en bad 's nachts in bed dat de Bonave Passion haar droom ging waarmaken. Steevast hield ik me voor haar niet voor de voeten te lopen, maar helaas dacht madame Hache daar anders over, want zij was niet alleen laaiend over de kosten maar het ook oneens met het uitstel van de oogst – dit bracht haar planning in de war. Het bevorderde de sfeer niet als Juliette vroeg

wat ze dan in vredesnaam te doen had zoals ze nooit uitging, behalve eens per week in haar duurste kleren naar de markt, waar zij haar als een privétaxichauffeur naartoe moest rijden.

Madame Hache vreesde dat de slakroppen in haar moestuin het niet tot halverwege de oktobermaand gingen redden. ‘Ik kan de plukkers toch geen doorgeschoten sla voorzetten?’

‘Dan koopt u toch sla in de Casino!’ antwoordde Juliette ongevoelig, gezien de eer die onze buurvrouw in zelfgekweekte groenten stelde en de inspanningen die ze zich daarvoor getrooste.

‘Wat!’ schreeuwde madame Hache dan ook. ‘Ik heb mijn keuken goed voor elkaar, jij verandert de plannen. Iedereen is met de oogst bezig... Waarom moet jij het telkens weer anders doen dan anderen?’

Hier had oma Armantine beslist een punt. Maman paste zich nooit aan (en klaagde vervolgens dat ze nergens bij hoorde) – een eigenzinnigheid die madame Hache beslist kon waarderen, behalve wanneer het met de plukkerslunch te maken had. Tot vervelens toe bleef ze erop terugkomen en Juliette uitbranders geven. Op zulke momenten was madame Hache werkelijk slecht te verdragen. Steeds waren het andere bewoordingen, toch kwamen alle verwijten op hetzelfde neer: Waarom bleef Juliette het lot tarten? Waarom maakte ze het zichzelf zo moeilijk?

Tonton Didier en ik lachten soms heimelijk naar elkaar als madame Hache weer eens tekeerging. Voor ons was het een vertrouwd theaterstuk, maar

maman ervoer dat anders en het was op een van die avonden dat ik haar zag denken: ik word horendol van mijn buurvrouw maar mag dat niet aan Virginie tonen. Meteen daarop kreeg ik een knipoog als teken dat maman toch precies ging doen wat ze in haar hoofd had.

‘Laat madame Hache maar sputteren, wij Bonaves zijn uit een ander hout gesneden.’

Ik wist dat maman gelijk had. Hoe jong ik ook was, ik voelde haarfijn aan dat het onverstandig zou zijn als Juliette zich door het veranderlijke humeur en de uit eigenbelang ingegeven adviezen van madame Hache liet leiden. Daarbij was ik trots dat ze mij onder de Bonaves schaarde. Want boven alles in de wereld wilde ik een echte Bonave zijn.

DE EERSTE OOGSTDAG

Geknisper op het grind doorbrak de ochtendrust, liet Juliette uit het keukenraam kijken en deed mij uit een onrustige droom wakker schieten. Buiten op het erf klonk geschuif; onze witplastic tuintafel werd onder het afdak vandaan getrokken.

Juliette zag madame Hache aan het werk. Een natte spons over de tafel, een thermoskan erop en kleine koffieglazen. Even later zwelde er motorgeluid aan en keek ze op haar horloge. Precies op tijd kwam de kleine stoet witte bestelauto's aangereiden; praktische tweezits van het type *c-quinze* met tralies achter de passagiersstoelen voor de jachthonden, houten paletachtige rekken tegen de zijanten om gereedschap in op te bergen en volop laadruimte in de achterbak.

Daniel Lagarde liep als eerste plukker op madame Hache af. Hij was klein van stuk, kalend en ging schoon maar sjofel gekleed in kleren die te groot voor hem leken. Juliette wist dat er potten honing in zijn achterbak stonden die hij tussen de bedrij-

ven door ging slijten. Vloeibaar spul, aangelengd met suikerstroop om er beter aan te verdienen. Lagarde won overal geld mee, zelfs met piramide-spelen, wist Juliette, omdat hij vorig jaar bij de plukkerslunch vertelde hoe iedereen eraan verdiende, mits de keten niet verbroken werd. Ze geloofde het niet en hield haar deelname voorzichtig af om hem niet te krenken. Kleine handel drijven vormde een obsessie voor Lagarde, al had zijn vrouw twee familiehuizen geërfd en had hij het geld niet nodig.

Dergelijke financiële details kende Juliette weer van madame Hache die met meer respect over haar accountant sprak, dan over de *curé*. Regelmatig briefte ze door wie er in het dorp welke huizen, terreinen of onvermoede kapitalen op de bank bezat, hoezeer Juliette ook uitriep dat deze informatie haar koud liet. Anders had ze het nooit geweten, want je kon de financiële weelde nooit aan de verschijning van de plukkers of de interieurs van hun huizen afzien. Iedereen hield zijn rijkdom verborgen om die door te geven aan de volgende generatie. Iedereen, behalve natuurlijk madame Hache die zich altijd graag onderscheidde.

De plukkers vormden een hechte ploeg. Het waren mannen met goeiige, getaande gezichten die elkaar kenden van hun vroegste jeugd en nog steeds met elkaar optrokken in de jagersvereniging. Ze brachten madame Hache wel eens een reebout of een stuk zwijn in de hoop met hun echtgenotes aan haar befaamde tafel te worden genodigd. Allemaal

hadden ze zo hun eigenaardigheden, niets om van wakker te liggen, maar het kon bijzonder lastig zijn, had Juliette gemerkt. Haar omgang met de plukkers bleef beperkt; de ontmoetingen waren beleefd afstandelijk, want de mannen waren met pensioen en kwamen voor haar oogst, omdat madame Hache daartoe opdracht gaf. Het was een vrienden dienst die een kleine bijverdienste opleverde en een gemoedelijk gebeuren door de uitgebreide lunches.

Toch dacht Juliette soms dat de invloed van haar buurvrouw verder moest rijken dan haar kookkunst, het leek alsof ze in elke belangrijke familie een tentakel had zitten. De Lagardes, de Girauds, de Pessacs, de Peliciers, de Sauzets, uit al die oude families kwam er vandaag weer iemand naar boven rijden. Juliette had gehoord dat madame Hache ooit een mooie vrouw was geweest; een lokale schoonheid, ondanks haar kleine gestalte. En nog steeds was ze charmant en levendig. Het feit dat ze deze ochtend op paarsrubberen enkellaarsjes liep en niet eens de tijd had genomen om zich aan te kleden – ze droeg een vervalde karmijnrode peignoir en een pluizige winterse sjaal om haar hals – deed niets aan haar uitstraling af. Was het haar levendige temperament, haar betrokkenheid bij het wel en wee van al die families of had ze nog een andere macht, vroeg Juliette zich ineens af. Ze bedacht hoe haar telefoon pontificaal in haar serre op een bijzettafel stond. Gezeten in de rieten leunstoel, met een schuine blik op de Mariahoeve, nam madame Hache berichten op en zond deze weer door als een plaatselijke krant vol kleine ver-

anderingen, onjuistheden en triviale roddels waarachter zich het echte nieuws verborg. Dagelijks telefoneerde ze met vriendinnen en daarmee oefende ze beslist invloed uit, besepte Juliette. Ze herinnerde zich dat madame Hache zich sinds haar aankomst in het gehucht ook intensief om haar leven bekommerd had. Dit was met de komst van Virginie verder toegenomen. Zonder haar hulp had ze nooit een plukkersploeg verworven, maar het speet haar wel eens dat het geen jonge mensen waren met wie ze van de oogst een feest kon maken. Wie had ze nu om zich heen? Juliette realiseerde zich dat ze zelfs Didier, die ze op handen droeg, aan de bemiddeling van madame Hache te danken had. Ze werkten al twaalf jaar probleemloos samen; hij woonde zowat bij haar in op de Mariahoeve, maar toch bleef een diepere innerlijke band met hem uitgesloten. Het maakte dat ze zich ondanks de onvermoeibare steun van madame Hache en Didier nog steeds een buitenstaander en vaak ook wat verloren voelde.

Nu zag Juliette Hugues Giraud verschijnen, de enige plukker met een fourwheeldrive. Onwillekeurig moest ze lachen bij de herinnering aan wat ze met hem te stellen had. Hij was de grootste en meest forse man van het gezelschap, droeg vale t-shirts op verwassen joggingbroeken en wist goed te verbergen dat hij geen poot uitstak. Daarbij was hij een onverbeterbare kleptomaan; door zijn komst moest alles van enige waarde in de oogstperiode achter slot en grendel worden opgeborgen. Er verdwenen

voortdurend snoeimessen in zijn diepe zakken – eens had Didier het zien gebeuren en het voorwerp beleefd teruggevraagd. De link tussen zijn aanwezigheid en verdwenen spullen was overduidelijk, maar behalve die ene keer nooit te bewijzen. Juliette dacht aan de snoeischaren die tegenwoordig aan hun spijkers hingen als brutale pelikanen met blinkend gepoetste snavels. Ze waren genummerd en met duidelijke letters stond er *BONAVE* ingegraveerd. De oogstmanden eronder hadden een hoekige vorm die alleen in La Borie werd gebruikt, zodat Hugues Giraud zijn buit in elk geval niet kon doorverkopen. Ondanks de verdenkingen, de ergernis en de kosten van die diefstallen stond madame Hache erop dat hij bleef komen. Hugues was de zoon van een oude overleden vriendin, had een mooie moestuin langs de rivier en de belangrijkste reden: hij was een *fijs de pays*. Dit laatste leek Juliette zoiets als diplomatieke onschendbaarheid. De *pays* was geografisch afgebakend; dit betrof het dorp, want wee je gebeente als iemand uit het nabijgelegen dorp het waagde om een thee kopje bij de buurvrouw weg te halen.

Guy Pessac kwam aangelopen. Opnieuw een man, beseftte Juliette, die geen bijverdiensten nodig had. Hij woonde in een familieboerderij met genoeg bosgebied in eigendom om het hele dorp van stookhout te voorzien. Een sterke, gespierde man en een harde werker, maar doordrongen van wantrouwen en afgunst, verbitterd door bosgronden die hij niet had kunnen verwerven. Hij

was gescheiden, niet in staat om relaties in stand te houden. Geen van zijn drie kinderen zag hij nog, beweerde madame Hache. Toch had hij sinds kort een nieuwe vriendin die een vechtscheiding achter de rug had en die hij van de armoede had gered door haar in huis te nemen. Het was nog een leuke vrouw ook, vond Juliette, maar helaas had ze de geslotenheid en achterdocht van Guy overgenomen, en geloofde ze zijn waanideeën over wie hem tekortgedaan had.

Juliette bleef over Guy Pessac nadenken: ook deze man had het geld niet nodig en was erg op zijn privacy gesteld... Waarom kwam hij dan toch voor haar oogst?

Onder de indruk van dit vraagstuk bekeek ze het begroetingsritueel. Er verscheen weer een groep mannen; Charles Jouclas, Frédéric Dufaut, Pierre Sauzet... Madame Hache verwelkomde alle mannen met een innige omhelzing, informeerde op luidde toon hoe het toch met hun vrouwen ging, waarbij onmiddellijk bleek dat ze uitstekend van hun kwalen en beslommeringen op de hoogte was.

Naar de nieuwe vriendin van Guy Pessac vroeg ze niet. Ze had zo haar meningen en sympathieën en daar stond ze voor.

Juliette was veertig en nog steeds een mooie vrouw; even trouw aan haar karakter als aan haar stijl. Ze vlocht haar lange, bruine haar in een staart op de

rug en droeg graag felgekleurde, enigszins getailleurde mannenhemden die ze van betere kwaliteit vond dan de mode op vrouwenafdelingen. Hier en daar verscheen een grijze haar, maar het was de vermoeide trek rond haar ogen die haar leeftijd veraadde.

Ze zette de radio aan en luisterde naar het weerbericht. Een hogedrukgebied bleef stevig in het zuidwesten gevestigd. De maand oktober bracht een Indian summer en dat was uitstekend nieuws nadat de eerste septemberweek voldoende regen voor de druiven gegeven had na een gortdroge zomer. Ineens was de lucht inktzwart geworden en viel er een bui die de dakgoten niet aankonden; het water stroomde door de muren de cave in – in allerijl moesten er wijndozen in veiligheid worden gebracht; helaas kwam voor de onderste rij de redding te laat. Juliette was verbijsterd. Een maand eerder had ze een kapitale bestelling van wijnvaten gedaan omdat de weersvooruitzichten zo gunstig waren en toen begon het zelfs te hagen. De volgende dag bleek dat haar schade, een paar beschadigde dozen, in het niet viel bij wat de wijnboeren in de vallei te verduren hadden gekregen. Volgens de krant waren de hagelstenen langs de rivier zo groot als golfballen, op veel plekken was een deel van de oogst vernietigd. Vooral bij wijnboer François Zéline, had Juliette gelezen, hemelsbreed nog geen driehonderd meter van haar velden vandaan. Drie dagen had La Borie geen elektriciteit gehad, maar haar wijngaarden waren niet getroffen.

Sindsdien beschouwde ze dit geluk als het ultieme bewijs dat de goden het gehucht niet zo ongunstig gezind waren als de dorpingen haar zo graag wilden doen geloven.

Nu begon de oogst en had ze de bestelde *barriques* nodig. Juliette beet op haar nagel van ergernis over hoe ze aan het lijntje gehouden werd. Al anderhalve maand belde ze de leverancier waar de vaten bleven. Een stoïcijnse telefoniste verzekerde haar dat ze eraan kwamen: ‘Maakt u zich geen zorgen, madame Bonave. We vergeten u niet. U staat binnenkort ingepland!’

*Lees verder in **Geboren uit een roos** van Tineke Aarts.
Deze roman ligt vanaf 7 september 2017 in de winkel!*

Over Familiebezit

'Een roman die meer over gemis gaat dan over bezit, meer over moed dan over liefde, tot de oude stam van de familietraditie begint uit te lopen en tot nieuwe bloei komt. Een boek als een wijnstok, smaak: vol, maar niet zwaar, en rijk aan tegenstellingen.'

– THOMAS ROSENBOOM

'Aarts is een rasverteller, het verhaal verpakt ze in een boeiende stijl.'

– LITNET, HENDRIK-JAN DE WIT

'Alle ingrediënten zijn aanwezig in deze roman: het vervallen droomhuis dat opgeknapt moet worden, het bijgeloof van een kleine dorpsgemeenschap en de nieuwe veelbelovende liefde, maar toch duurt het even voordat het personage Juliette tot leven komt en je haar leert begrijpen.'

– AVANTGARDE

'Ze weet treffend de landelijke Franse sfeer te beschrijven, vol smakelijke details over gerechten en wijnen. Als lezer word je meegetrokken in de zorg om het familiebezit en begrijp je dat de nuchtere Juliette zich van haar stuk laat brengen door allerlei bijgeloven en familielegenden. Een overtuigende, idyllische roman.'

– BIBLION

'Verlaten en verlaten worden... Deze mooi geschreven roman lees je het liefst in één keer uit.'

– MARIE-CLAIRE

'Een heerlijk meeslepend verhaal.'

– NOUVEAU

'Een roman die de sfeer van de wijnstreek raak treft.'

– EN ROUTE

'Een feelgoodroman eersteklas!'

– MIDI

Over Marguerite

'Tineke Aarts schetst een aangrijpend portret en geeft tegelijkertijd een kijk op de Franse geschiedenis.'

– METRO

'In deze meeslepende roman heeft Tineke Aarts opnieuw op bewonderenswaardige manier de geschiedenis van Frankrijk verweven met het persoonlijk leven van de Bonaves.'

– BLIKOPDEWERELD.NL

'Het tweede deel van de historische trilogie vond ik bijzonder verrassend, omdat deze roman zich in een compleet andere tijd afspeelde dan ik na deel één had verwacht. Een interessante en verrassende wending in het verhaal van de Bonaves. Ik heb genoten van het levensverhaal van de eigenwijze en nogal rebelse Marguerite.'

– ALLESOVERBOEKENENSCHRIJVERS.NL

'In dit verhaal komen gedetailleerd de beperkte keuzes voor vrouwen aan bod die het dorpsleven in Frankrijk in de negentiende eeuw te bieden had, maar die worden respectvol verteld, niet versimpeld tot barbaarse toestanden.'

– BIBLION

'Het boek geeft een mooi beeld van de geschiedenis van het oude Frankrijk, het leest als een trein.'

– STEEMERSTRADUCTION.FR

(Sprak de eerste twee romans van de Bonave-trilogie in voor mensen met een leeshandicap.)

'Het leven in een klein dorp op het Franse platteland wordt charmant beschreven. Ook al is het leven er zeker niet altijd idyllisch. Het is een wereld waarin iedereen elkaar kent, de muren oren hebben en waar het lastig als om als buitenstaander een plek in de gemeenschap te verwerven.'

– LEVEN IN FRANKRIJK

'De verhalen nemen je mee naar een andere plek en een andere tijd. Feelgoodromans om bij weg te dromen.'

– MÉDITERRANÉE